

15.11.2023

Ärende/10

§ 264

Ledamoten Ozan Yanars motion om att utvärdera skolornas praxis för att hänvisa elever till undervisning i finska som andraspråk

HEL 2023-001500 T 00 00 03

Beslut

Stadsfullmäktige betraktade motionen som slutbehandlad.

Dessutom godkände stadsfullmäktige följande hemställningskläm:

Stadsfullmäktige förutsätter att möjligheten utreds att årligen rapportera antalet S2-studerande, dess förhållande till antalet studerande med ett främmande språk som modersmål, andra nyckeltal som sektorn anser som relevanta och vilka utvecklingsåtgärder som har vidtagits i frågan till fostrans- och utbildningsnämnden. (Otso Kivekäs)

Behandling

Förslag om återremiss

Ledamoten Laura Korpinen föreslog att stadsfullmäktige återremitterar ärendet till stadsstyrelsen för ny beredning med följande motivering:

Stadsstyrelsen har oväntat beslutat att som en del av motionssvaret göra kompanjonundervisningen för S1- och S2-lärokurserna permanent. I en så här viktig fråga kan beslut inte fattas utan en omsorgsfull beredning, en analys av de erfarenheter som man fått, även med tanke på S1-elevernas inlärningsresultat, eller utan att höra skolor och lärare.

Ledamoten Laura Korpinens förslag om återremiss understöddes inte, varvid det förföll.

Hemställningskläm

Ledamoten Otso Kivekäs understödd av ledamoten Ted Apter föreslog följande hemställningskläm:

Stadsfullmäktige förutsätter att möjligheten utreds att årligen rapportera antalet S2-studerande, dess förhållande till antalet studerande med ett främmande språk som modersmål, andra nyckeltal som sektorn anser som relevanta och vilka utvecklingsåtgärder som har vidtagits i frågan till fostrans- och utbildningsnämnden.

15.11.2023

Stadsfullmäktige godkände stadsstyrelsens förslag.

Omröstningar

2 omröstningen

Ledamoten Otso Kivekäs förslag till hemställningskläm JA, motsätter sig NEJ

JA-förslag: Ledamoten Otso Kivekäs förslag till hemställningskläm
NEJ-förslag: Motsätter sig

Ja-röster: 78

Hilkka Ahde, Mahad Ahmed, Alviina Alametsä, Outi Alanko-Kahiluoto, Ted Apter, Pentti Arajärvi, Paavo Arhinmäki, Eva Biaudet, Harry Bogomoloff, Silja Borgarsdottir Sandelin, Maaret Castrén, Mika Ebeling, Elisa Gebhard, Nora Grotenfelt, Mia Haglund, Juha Hakola, Joel Harkimo, Eveliina Heinäluoma, Fardoos Helal, Titta Hiltunen, Mari Holopainen, Veronika Honkasalo, Shawn Huff, Nuutti Hyttinen, Anniina Iskanius, Ville Jalovaara, Mikael Jungner, Arja Karhuvaara, Elina Kauppi-la, Marko Kettunen, Otso Kivekäs, Mai Kivelä, Laura Kolbe, Sini Korpi-nen, Minja Koskela, Heimo Laaksonen, Johanna Laisaari, Minna Lind-gren, Petra Malin, Sami Muttilainen, Seija Muurinen, Björn Månsson, Tuomas Nevanlinna, Matti Niiranen, Dani Niskanen, Johanna Nuorte-va, Mia Nygård-Peltola, Jenni Pajunen, Pia Pakarinen, Amanda Pasa-nen, Mikko Paunio, Terhi Peltokorpi, Katri Penttinen, Mika Raatikainen, Marcus Rantala, Tuomas Rantanen, Risto Rautava, Nasima Razmyar, Laura Rissanen, Suldaan Said Ahmed, Pekka Sauri, Mirita Saxberg, Oula Silvennoinen, Anni Sinnemäki, Seida Sohrabi, Osmo Soininvaara, Nina Suomalainen, Johanna Sydänmaa, Ilkka Taipale, Aino Tuominen, Tuomas Tuomi-Nikula, Erkki Tuomioja, Thomas Wallgren, Reetta Van-hanen, Juhana Vartiainen, Sinikka Vepsä, Maarit Vierunen, Ozan Ya-nar

Blanka: 4

Erkki Karinoja, Pia Kopra, Laura Korpinen, Juhani Strandén

Frånvarande: 3

Harry Harkimo, Tom Packalén, Sari Sarkomaa

Stadsfullmäktige godkände ledamoten Otso Kivekäs förslag till hem-ställningskläm.

Avvikande mening

15.11.2023

Ärende/10

Ledamoten Laura Korpinen anmälde avvikande mening med följande motivering:

Ärendet borde ha återremitteras för ny beredning. Stadsstyrelsen har oväntat beslutat att som en del av motionssvaret göra kompanjonundervisningen för S1- och S2-lärokurserna permanent. I en så här viktig fråga kan beslut inte fattas utan en omsorgsfull beredning, en analys av de erfarenheter som man fått, även med tanke på S1-elevernars inlärningsresultat, eller utan att höra skolor och lärare.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Katja Rimpilä, stadssekreterare, telefon: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Ozan Yanarin aloite

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutsförslag

Beslutet stämmer överens med förslaget.

Föredragandens motiveringar

Stadsstyrelsen återremitterade motionssvaret till Ozan Yanars fullmäktigemotion vid sitt möte den 21 augusti 2023 (§ 497) för ny beredning i fostrans- och utbildningsnämnden. I detta motionssvar finns svar på de frågor som ställdes i samband med återremitterandet.

Finska/svenska och litteratur (F1/S1) samt finska/svenska som andraspråk och litteratur (F2/S2) är två lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur. De elever som studerar lärokursen F2/S2 kallas ofta "S2/R2-oppilas" i det finska vardagsspråket. Det vore tydligare att använda det mera informativa uttrycket "elev som studerar enligt lärokursen F2/S2 inom läroämnet modersmål och litteratur" i stället för detta kortare uttryck. Elevens lärokurs avviker endast i fråga om undervisning i modersmål och litteratur. De elever som studerar lärokursen F2/S2 utgör inte en enhetlig grupp.

Fostrans- och utbildningssektorn har identifierat svårigheter i ett enhetligt val av den lärokurs inom läroämnet modersmål och litteratur som bäst lämpar sig för en elev. En tydlig punkt som behöver utvecklas gäller val av lärokurs. Byte av lärokurs är en annan utvecklingspunkt.

Staden tar i bruk följande åtgärder i fråga om val av lärokurs för nybörjare samt kontroll och byte av lärokurs.

Val av lärokurs för nybörjare

Valet av lärokurs för nybörjare görs tydligare. Utgångspunkten är att den lärokurs inom modersmål och litteratur som är lämplig för en nybörjare utreds under de första skolveckorna före den årliga beräkningsdagen (20.9) så att lärarna har tillräckligt med tid att utreda elevens kunskaper i undervisningsspråket och höra vårdnadshavarna.

Valet av lärokurs för nybörjare görs tydligare. Staden fastställer gemensamma tillvägagångssätt i fråga om förskoleundervisning, grundläggande utbildning och samarbete med vårdnadshavarna. Åtgärderna beskrivs under hösten 2023 och de gemensamma tillvägagångssätten används hösten 2024.

Kontroll och byte av lärokurs

Sektorn förutsätter från och med hösten 2024 att alla skolor kontrollerar att eleverna har en lämplig lärokurs i samband med de så kallade etappmålen, dvs. efter övergången till årskurs tre och sju, i enlighet med anvisningarna. Staden tydliggör de kriterier enligt vilka det lönar sig att rekommendera byte av lärokurs och säkerställer personalens kunskaper med hjälp av utbildningar och kommunikation. I fortsättningen följer staden upp antalet elever som deltar i undervisning i lärokurs F2 utifrån den tidpunkt då eleven har flyttat till Finland och statistikför antalet byten av lärokurs.

Implementeringen av verksamhetsmodellerna säkerställs

Fostrans- och utbildningssektorns ledning följer upp implementeringen av verksamhetsmodellerna. Information och stödmaterial delas ut till rektorerna Områdescheferna för den finskspråkiga grundläggande utbildningen och områdeschefen för den svenskspråkiga grundläggande utbildningen går igenom de nya verksamhetsmodellerna med rektorerna och följer upp hur de verkställs. Staden organiserar utbildning för lärare och annan personal. Organisationssamarbetet stärks och på så sätt stärks även kommunikationen. Synligheten av den broschyr med information om val av lärokurs som riktas till vårdnadshavarna av flerspråkiga barn effektiviseras genom att dela ut broschyren till nybörjarnas vårdnadshavare.

Det språkliga stödet utvecklas och materialet om det sammanställs så att lärarna har tillgång till materialet. På så sätt kan en elev få stöd i olika läroämnen utifrån det behov som har konstaterats oberoende av lärokursen inom läroämnet modersmål och litteratur. För att kartlägga

15.11.2023

stödbehovet används verktyg som utgår från observationer och intervjuer (ett verktyg för kartläggning av elevens basuppgifter och baskunskaper, blanketter för uppföljning av språkkunskapernas utveckling och en diamantmodell för språkutveckling). Experter har utvecklat en nationell beskrivning av ett noggrannare och mer konkret verktyg för att bedöma språkkunskaper och behov av språkligt stöd samt för att underlätta lärarens bedömningsarbete.

Den grundläggande utbildningens mål för 2024 är att utveckla undervisningen i finska så att antalet elever som är födda i Finland och som studerar lärokursen F2 inte ökar jämfört med nuläget utan att man allt mer målinriktat kan hänvisa dem till undervisning i lärokursen F1. Samtidigt ska man säkerställa att rätten att få undervisning i lärokursen F2 inte nekas en enda person som behöver hjälp med språkinläring.

Svårigheter i att välja lärokurs

Utöver svårigheter i att förverkliga skolornas enhetliga verksamhet och gemensamma tillvägagångssätt kan elevens eller vårdnadshavarens farhågor för att vitsordet försämras om lärokursen F2 byts mot F1 visa sig vara ett problem vid valet av lämplig lärokurs. Gymnasier och högskolor brukar anse att vitsorden från alla lärokurser inom ett läroämne är likvärdiga. I så fall kan ett sämre vitsord påverka elevens möjligheter till fortsatta studier.

I enlighet med lagen om grundläggande utbildning beslutar elevens vårdnadshavare om val av lärokurser. I gymnasium fattar studeranden själv beslutet om lärokurser. Samarbetet med vårdnadshavarna kommer att effektiviseras så att ett bättre vitsord i lärokursen F2 inte lockar till en lösning på kort sikt i fråga om lärokursen i fall studier i enlighet med målen inom lärokursen F1 skulle vara mer gynnsamma med tanke på utveckling av elevens språkkunskaper. Utöver familjerna engageras även flerspråkiga assistenter och organisationer.

Utveckling av lärostigen

Elevens deltagande i lärokursen F2 och ett eventuellt byte av lärokurs planeras så att de stöder utvecklingen av språkkunskaperna. För det behövs F2-lärarens expertis samt en fortsatt uppföljning och en omfattande bedömning av utvecklingen av elevens språkkunskaper. Enskilda prov ger inte tillräcklig information om språkkunskaperna. Det samma gäller såväl de elever som övergår från förberedande undervisning till grundläggande utbildning som de elever som har studerat länge inom den grundläggande utbildningen. Staden använder och utvecklar bedömningsverktygen. I alla skolor finns inte en F2-lärare, då bristen på kompetens kan utgöra ett problem. Under läsåret 2023–2024 stärks ett regionalt kollegialt stöd för skolor som behöver det. Från och med hö-

ten 2024 ingår detta i uppgifterna för utvecklingslärare inom den grundläggande utbildningen.

Den lärostig för inläring i finska som ingår i programmet Helsinki oppii – Tulevaisuuden taidot preciseras och görs enhetligare hösten 2023 och de åtgärder som hänför sig till teman främjas redan innan programmet publiceras.

Indelning i klasser och bildande av undervisningsgrupper

Antal och andelar av elever som deltar i undervisning av två olika lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur varierar mycket mellan skolorna. Finska/svenska som andra språk och litteratur är en av lärokurserna inom läroämnet modersmål och litteratur. Under en del av lektionerna i modersmål och litteratur kan eleverna vid behov delas in i grupper enligt lärokurs. I andra läroämnen studerar eleverna samma innehåll och enligt samma mål.

Det har visat sig att vara effektivt att lärare i olika lärokurser undervisar elever samordnat under en lektion i modersmål och litteratur. Arrangemanget blir varaktigt i skolorna, vilket gör det möjligt att vid behov delta i särskild undervisning. Samordnad undervisning som koncentrerar sig på språkligt stöd verkställs även under lektioner i andra läroämnen. Till exempel en speciallärare på deltid och en lärare i eget modersmål kan ge samordnad undervisning. Utveckling av samordnad undervisning är en av fostrans- och utbildningssektorns integrationsåtgärder för att implementera undervisning som är språkmedveten och utnyttjar flerspråkighet under strategiperioden 2022–2025. Personalen utbildas kontinuerligt i detta. En sådan modell förbättrar förutsättningarna för inläring för de elever som behöver språkligt stöd.

Flerspråkiga barn i småbarnspedagogiken

Andelen av de flerspråkiga barn som deltar i småbarnspedagogiken har ökat under de senaste åren och skillnaderna jämfört med finsk- och svenskspråkiga barn har minskat. Andelen flerspråkiga barn i åldern 1–2 år som deltar i småbarnspedagogiken är fortfarande lägre än andelen barn som talar de inhemska språken men skillnaderna mellan andelarna av barn över 3 år minskar snabbare. Andelen flerspråkiga barn som deltar i småbarnspedagogiken uppgick till 72,1 % 2019 och till 78,0 % 2022.

Staden har vidtagit olika åtgärder för att öka andelen flerspråkiga barn inom småbarnspedagogiken. Kommuntillägget till hemvårdsstödet, dvs. det så kallade Helsingforstillägget slopades 1.6.2021 för barn som fyllt ett år så att deltagandet i småbarnspedagogiken skulle öka. Till exempel familjer som har en lägre socioekonomisk bakgrund och flerspråki-

ga familjer har varit överrepresenterade användargrupper av hemvårdsstödet's kommuntillägg.

Staden har ökat det sektorövergripande samarbetet, varför barnrådgivningarna i Helsingfors kommunicerar i ett allt tidigare skede om tjänsterna inom småbarnspedagogiken och betonar betydelsen av dem för barnets utveckling och inläring. Broschyren Bekanta dig med småbarnspedagogiken har publicerats på tolv språk och delas ut t.ex. hos rådgivningarna och i den öppna verksamheten (bl.a. lekparker). Småbarnspedagogiken görs bekant för flerspråkiga familjer inom lekparkernas öppna verksamhet och på finska kurser för hemmaföräldrar till små barn (Kotiva-kurser). Mängden servicehandledning på engelska har ökats.

Staden har anställt flerspråkiga handledare. En av deras uppgifter är att samarbeta med flerspråkiga familjer och beskriva betydelsen av småbarnspedagogiken så att frånvaro kan undvikas. Undervisnings- och kulturministeriets jämlikhetsunderstöd används även i fortsättningen för att anställa flerspråkiga handledare.

Modellen Puuttumisen portaat stöder personalen inom småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen i att systematiskt ingripa i eventuell frånvaro genom gemensamt avtalade tillvägagångssätt. Områdescheferna inom småbarnspedagogiken går igenom verksamhetsmodellen med daghemsföreståndarna och följer upp hur den genomförs inom sitt område.

Målinriktad språkinläring inom småbarnspedagogiken

Kärnan i både de nationella planerna och Helsingfors plan för småbarnspedagogik och plan för förskoleundervisning är en målinriktad språkinläring. Lärarna inom småbarnspedagogik svarar för systematisk planering, genomförande och bedömning av gruppens pedagogik. Som stöd för planeringen och bedömningen finns gruppens pedagogiska plan, portfölj och barnets plan för småbarnspedagogik. Mål och åtgärder med hänsyn till språk och kultur upptas i varje barns plan för småbarnspedagogik. Uppnåendet av dessa mål och genomförandet av åtgärderna bedöms multiprofessionellt och tillsammans med vårdnadshavarna. De regionala lärarna i F2/S2 inom småbarnspedagogiken stöder den målinriktade språkinläringen.

Fostrans- och utbildningssektorn har varit med om att utveckla det nationella verktyget KieliPeda som är till hjälp i att regelbundet bedöma utvecklingen av flerspråkiga barns kunskaper i finska. Staden har också utnyttjat det här verktyget i alla sina enheter. Verktyget utnyttjas i planeringen av en målinriktad verksamhet.

Ett gemensamt mål inom småbarnspedagogiken i Helsingfors för 2024 är att varje daghem tar i bruk ett stödmaterial eller en modell som stärker språkinläring och läsfärdigheter och som daghemmet inte ännu använt. Hur väl målet förverkligas bedöms utifrån enheternas verksamhetsplaner och revisioner.

Flerspråkig personal inom småbarnspedagogiken får utbildning i fackspråk hösten 2023 på fyra områden för småbarnspedagogik. Syftet är att utvidga utbildningen under våren 2024 till nya områden och för en större målgrupp. Barnen i förskolan och deras lärare kan använda den flerspråkiga e- och ljudbokstjänsten Lukulumo som stöder språkinläringen i alla enheter och hemma. Användningen av tjänsten Lukulumo utvidgas 2024 så att den omfattar även barn mellan fyra och fem år och deras familjer.

En svårighet i målinriktad språkundervisning kan vara det stora antalet obehörig personal, personalomsättningen och den dåliga tillgången på personal. En långsiktig skötsel av rekryteringssvårigheter förbättrar även den målinriktade inläringen, som inte nödvändigtvis förverkligas på ett likvärdigt sätt i alla enheter på grund av det svåra personalläget.

Utveckling och samarbete

Behovet av att utveckla lärokursen finska/svenska som andra språk och den förberedande undervisningen är större i Helsingfors än i flera andra kommuner. Helsingfors har en aktiv roll i främsta ledet av den nationella utvecklingen. Fostrans- och utbildningssektorn utvecklar och förnyar verksamheten utifrån sina egna behov och utgångspunkter, fungerar samtidigt aktivt i nationella nätverk och samarbetar med forskningen.

Fostrans- och utbildningssektorn har tagit en alltmer initiativrik och aktiv roll i sitt samarbete med Utbildningsstyrelsen. I slutet av augusti 2023 har sektorn träffat representanter för utbildningsstyrelsen och gemensamma möten har fastställts för hösten 2023 och 2024. Hösten 2023 får experterna inom fostrans- och utbildningssektorn delta i möten som ordnas av styrgruppen för det nationella projektet KIEPPI:s (Ett nationellt åtgärdsprogram till stöd för elever med invandrarbakgrund) och på så sätt närmare lyfta fram Helsingfors utveckling av undervisning i F2 och nationella behov för Utbildningsstyrelsen och undervisnings- och kulturministeriet. I projektets styrgrupp finns ordinarie representanter från sektorns ledning.

Från och med hösten 2023 deltar staden mer aktivt i NCU:s expertgrupper och branschens övriga nätverk. Staden deltar i det nordiska samarbetet inom nätverket Flerspråkighet i Norden (FLIN). Fostrans- och utbildningssektorns ledande tjänsteinnehavare träffar regelbundet

15.11.2023

andra utbildningsanordnare, i synnerhet representanter för de sex största kommunerna i Finland, och behandlar teman gemensamt.

I fråga om språkinlärning samarbetar staden aktivt med olika forskarsamfund. Staden har inlett ett samarbete med hänsyn till bedömningen av läsfärdigheter (både finska och svenska) tillsammans med konsortiet FUNA som leds av Åbo universitet. Målet är att som en del av forsknings- och utvecklingssamarbetet utveckla en del i verktyget FUNA som har som syfte att bedöma i synnerhet de flerspråkiga elevernas behov av stöd i läskunskaper och språkkunskaper. Som en del av samarbetet får staden använda färdiga uppgiftshelheter som stöd för lärarna för att stärka elevernas baskunskaper i modersmål. Verktyget FUNA används för att bedöma alla elevers läsfärdigheter inom den grundläggande utbildningen, inte bara läsfärdigheter av eleverna med finska/svenska som andra språk.

Projektet VALU, som har som mål att producera material för att bedöma språkkunskaper inom alla läroämnenas vetenskapsbranscher, pågår i samarbete med Helsingfors universitet. Det testas i skolor i Helsingfors och forskningssamarbetet inleds hösten 2023. Även representanter för Utbildningsstyrelsen sitter i projektets styrgrupp.

Man vill att läraren fäster mera uppmärksamhet vid undervisning och inlärning av språket inom vetenskapsområdet i fråga under lektionerna i alla läroämnen. Genom forskningssamarbetet och spridning av dess resultat strävar man efter att svara mot behovet av djupare information om språkkunskaper. Fostrans- och utbildningssektorn beviljar årligen många forskningstillstånd för forskning i temat och utnyttjar de färdiga undersökningarna, utredningarna och rapporterna i kunskapsbaserad ledning och utveckling.

Fostrans- och utbildningsnämnden har gett ett utlåtande i ärendet. Motionssvaret stämmer överens med nämndens utlåtande.

Enligt 30 kap. 11 § 2 och 4 mom. i förvaltningsstadgan besvarar stadsstyrelsen en motion som undertecknats av minst 25 ledamöter och förelägger fullmäktige sitt svar.

Föredragande

Stadsstyrelsen

Upplysningar

Katja Rimpilä, stadssekreterare, telefon: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Bilagor

1 Valtuutettu Ozan Yanarin aloite

15.11.2023

Ärende/10

Sökande av ändring

Förbud mot sökande av ändring, beredning eller verkställighet

Beslutshistoria

Kaupunginhallitus 06.11.2023 § 662

HEL 2023-001500 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Käsittely

06.11.2023 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Anniina Iskanius: Luokkajaot ja opetusryhmien muodostuminen (18)

Vaikuttavaksi on osoittautunut eri oppimäärää opettavien opettajien antama samanaikaisopetus äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunnilla. LI-SÄTÄÄN: Toimintatavasta tehdään pysyvä kouluilla. Tämä mahdollistaa osallistumisen myös tarvittaessa erillisopetukseen.

Kannattaja: Anni Sinnemäki

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti hyväksyä Anniina Iskaniuksen vastaehdotuksen mukaan muutetun ehdotuksen.

30.10.2023 Pöydälle

21.08.2023 Palautettiin

14.08.2023 Pöydälle

Esittelijä

va. kansliapäällikkö
Tuula Saxholm

Lisätiedot

Katja Rimpilä, kaupunginsihteeri, puhelin: 09 310 36256
katja.rimpila(a)hel.fi

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 03.10.2023 § 228

HEL 2023-001500 T 00 00 03

Lausunto

Kasvatus- ja koulutuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Kaupunginhallitus palautti valtuutettu Ozan Yanarin valtuustoaloitteen liittyvän aloitteen uudelleen valmisteluun kasvatus- ja koulutuslautakunnalle kokouksessaan 21.8.2023 (§ 497). Tässä lausunnossa vastaamme myös aloitteen palauttamisen yhteydessä esitettyihin kysymyksiin.

Suomen/ruotsin kieli ja kirjallisuus (S1/R1) sekä suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2/R2) ovat äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen kaksi oppimäärää. S2/R2-oppimäärää opiskelevista puhutaan usein arkikielessä S2/R2-oppilaina. Tämän tiiviin ilmaisun tilalla olisi selkeämpää käyttää informatiivisempaa ilmaisua ”äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen S2/R2-oppimäärää opiskeleva oppilas”. Oppimäärä poikkeaa oppilaalla ainoastaan äidinkielen ja kirjallisuuden opetuksen osalta. S2/R2-oppimäärää opiskelevat oppilaat eivät muodosta yhtä yhtenäistä ryhmää.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla on tunnistettu ongelmakohtia oppilaalle sopivimman äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärän valinnan yhtenäiselle toteutumiselle. Yksi selkeä kehittämiskohta liittyy oppimäärän valintaan. Toinen kehittämiskohta liittyy oppimäärän vaihtamiseen.

Otamme käyttöön seuraavat toimenpiteet koulutulokkaan oppimäärän valintaan liittyen sekä oppimäärän tarkistamiseen ja vaihtamiseen liittyen.

Koulutulokkaan oppimäärän valinta

Koulutulokkaan oppimäärän valitsemista selkeytetään. Lähtökohtana on, että koulutulokkaalle sopiva äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärä selvitetään ensimmäisten kouluviikkojen aikana vuotuisen laskentapäivään (20.9.) mennessä, jotta opettajilla on tarpeeksi aikaa opetuskielen taidon selvittämiseen ja huoltajien kuulemiseen.

Koulutulokkaan oppimäärän valitsemista selkeytetään. Määrittelemme yhteiset toimintatavat koskien esiopetusta, perusopetusta ja huoltajia. Toimenpiteet kuvataan syksyn 2023 aikana ja yhteiset toimintatavat ovat käytössä syksyllä 2024.

Oppimäärän tarkistaminen ja vaihtaminen

Velvoitamme syksystä 2024 lähtien, että kaikki koulut tarkistavat oppilaan oppimäärän soveltuvuuden ns. nivelvaiheissa, eli 3. ja 7. luokalle siirtymisen jälkeen ohjeistuksemme mukaisesti. Selkeytämme kriteereitä, joiden mukaan oppimäärän vaihtamista kannattaa suositella ja varmistamme osaamisen koulutusten ja tiedotuksen avulla. Seuraamme jatkossa S2-oppimäärää opiskelevien oppilaiden määrää maahanmuuttoajankohdan perusteella sekä tilastoimme oppimäärän vaihtojen määrää.

Toimintamallien käyttöönoton varmistaminen

Kasvatuksen ja koulutuksen toimialan johto seuraa toimintamallien käyttöönottoa. Rehtoreille jaetaan tietoa ja tukimateriaalia. Suomenkielisen perusopetuksen aluepäälliköt ja ruotsinkielisen perusopetuksen päällikkö käyvät rehtorien kanssa läpi uudet toimintamallit ja seuraavat niiden toteutumista. Opettajille ja muulle henkilöstölle järjestetään koulutusta. Vahvistamme järjestöyhteistyötä ja sen kautta tiedottamista. Monikielisten lasten huoltajille suunnatun oppimäärän valintaa käsittelevän esitteen näkyvyyttä tehostetaan myös jakamalla se koulutuloikkaiden huoltajille.

Kehitämme kielellistä tukea ja kokoamme siihen liittyvää materiaalia opettajien käyttöön. Näin oppilas voi saada tukea eri oppiaineissa todetun tarpeen perusteella riippumatta äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärästä. Tuentarpeen kartoittamisessa käytetään havainnointiin ja haastatteluun perustuvia työvälineitä (Oppilaan perustietojen ja -taitojen kartoitustyökalu, Kielitaidon kehityksen seurantalomakkeet ja Kehittyvän kielitaidon timanttimalli). Olemme kehittäneet asiantuntijatyönä valtakunnallista kuvausta tarkemman ja konkreettisemmän työvälineen kielitaidon ja kielellisen tuentarpeen arvioimiseksi opettajan arviointityötä helpottamaan.

Perusopetuksen tavoitteena on vuonna 2024 kehittää suomen kielen opetusta siten, ettei Suomessa syntyneiden S2-oppimäärää opiskelevien oppilaiden määrä kasva nykyisestäään, vaan oppilaita pystytään entistä tavoitteellisemmin ohjaamaan S1-opetukseen. Samaan aikaan on varmistettava, että keltään, joka tarvitsee apua kielen oppimisen kanssa, ei viedä oikeutta saada S2-opetusta.

Oppimäärän valinnan haasteet

Koulun toiminnan ja yhtenäisten käytäntöjen toteuttamisen lisäksi ongelmaiseksi sopivan oppimäärän valinnassa saattaa muodostua oppilaan tai huoltajan pelko arvosanan laskemisesta, jos S2-oppimäärä vaihdetaan S1-oppimäärään. Lukiot ja korkeakoulut rinnastavat yleensä oppimäärien arvosanat saman arvoisina, jolloin alhaisempi arvosana voi vaikuttaa jatko-opintomahdollisuuksiin.

Perusopetuslain mukaisesti oppilaan huoltaja päättää oppimääriä koskevista valinnoista. Lukiossa päätöksen tekee opiskelija. Tulemme tehostamaan yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta S2-oppimäärästä saatu parempi arvosana ei houkuttelisi lyhytjänteiseen ratkaisuun oppimäärän suhteen silloin, kun S1-oppimäärän tavoitteiden mukainen opiskelu olisi oppilaan kielitaidon kehittymisen kannalta suotuisampaa. Otamme tähän työhön perheiden lisäksi mukaan myös monikieliset ohjaajat sekä järjestöt.

Opinpolun kehittäminen

Oppilaan S2-oppimäärän opiskelu ja mahdollinen oppimäärän vaihto suunnitellaan siten, että se tukee kielitaidon kehittymistä. Tähän tarvitaan S2-opettajan asiantuntemusta sekä jatkuvaa seurantaa ja laaja-alaista arviointia oppilaan kielitaidon kehittymisestä, yksittäiset testit eivät anna riittävästi tietoa kielitaidosta. Tämä koskee niin valmistavasta perusopetukseen siirtyviä ja perusopetuksessa pidempään opiskelleita oppilaita. Arviointivälineitä käytetään ja kehitetään edelleen. Kaikissa kouluissa ei ole S2-opettajaa, jolloin haasteena voi olla osaamisen puute. Vahvistamme lukuvuoden 2023–2024 aikana alueellista kollegiaalista tukea kouluihin, joissa siihen on tarvetta. Syksystä 2024 lähtien tämä kuuluu perusopetuksen kehittäjäopettajien tehtäviin.

Helsinki oppii – Tulevaisuuden taidot -ohjelmaan sisältyvää suomen kielen oppijan opinpolkua täsmennetään eheämmäksi syksyllä 2023, ja teemaan liittyviä toimenpiteitä aletaan edistää jo ennen ohjelman julkaisua.

Luokkajaot ja opetusryhmien muodostaminen

Kahta eri äidinkielen ja kirjallisuuden oppimäärää opiskelevien oppilaiden määrät ja osuudet vaihtelevat runsaasti kouluittain. Suomi/ruotsi toisena kielenä ja kirjallisuus on yksi äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineen oppimäärä. Äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunneilla oppilaita voidaan jakaa tarvittaessa oppimäärän mukaisiin ryhmiin osalla tunneista. Muissa oppiaineissa kaikki oppilaat opiskelevat samoja sisältöjä ja tavoitteita.

Vaikuttavaksi on osoittautunut eri oppimäärää opettavien opettajien antama samanaikaisopetus äidinkielen ja kirjallisuuden oppitunnilla. Kielelliseen tukeen keskittyvää samanaikaisopetusta toteutetaan myös muiden oppiaineiden tunneilla. Samanaikaisopettajana voivat toimia myös esimerkiksi laaja-alainen erityisopettaja ja oman äidinkielen opettaja. Samanaikaisopetuksen kehittäminen on yhtenä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kotoutumisen toimenpiteenä strategiakaudella 2022–2025 kielitietoisien ja monikielisyyttä hyödyntävän opetuksen juurruttamiseksi. Tähän henkilöstöä koulutetaan jatkuvasti. Tällainen

malli vahvistaa kielellistä tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen edellytyksiä.

Vieraskielisten varhaiskasvatukseen osallistuminen

Vieraskielisten lasten osallistumisaste varhaiskasvatuksessa on noussut viime vuosina ja ero suomen- ja ruotsinkielisiin on kaventunut. Erityisesti 1–2-vuotiaissa vieraskielisiä osallistuu kuitenkin edelleen varhaiskasvatukseen kotimaankielisiä vähemmän, mutta yli 3-vuotiailla erot kaventuvat nopeammin. Vieraskielisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen vuonna 2019 oli 72,1 %, ja vuonna 2022 jo 78,0 %.

Vieraskielisten varhaiskasvatuksen osallistumisasteen nostamiseksi on tehty erilaisia toimia. Kotihoidon tuen kuntalisä eli ns. Helsinki-lisä on poistettu 1.6.2021 alkaen 1 vuotta täyttäneiltä lapsilta, jotta osallistumisaste varhaiskasvatukseen nousisi. Kotihoidon tuen kuntalisän käyttäjäryhmissä on ollut yliedustettuna esimerkiksi alempaan sosioekonomiseen taustaan kuuluvat perheet sekä vieraskieliset perheet.

Monialaista yhteistyötä on lisätty, minkä johdosta Helsingin neuvoloissa viestitään entistä varhaisemmassa vaiheessa varhaiskasvatuksen palveluista ja painotetaan niiden merkitystä lapsen kehittymiselle ja oppimiselle. Varhaiskasvatus tutuksi -opas on tuotettu 12 eri kielellä ja sitä jaellaan esimerkiksi neuvoloissa ja avoimessa toiminnassa (mm. leikkipuistot). Leikkipuistojen avoimessa toiminnassa ja suomen kielen kursseilla pienten lasten kotivanhemmille (Kotiva-kerhot) tehdään varhaiskasvatusta tutuksi muunkielisille perheille. Englanninkielistä palvelunohjausta on lisätty.

Varhaiskasvatukseen on palkattu monikielisiä ohjaajia, joiden tehtäviin kuuluu vieraskielisten perheiden kanssa tehtävä yhteistyö ja varhaiskasvatuksen merkityksen avaaminen perheiden suuntaan, jotta poissaoloilta välttyttäisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön tasa-arvorahoitusta käytetään myös jatkossa monikielisten ohjaajien palkkaukseen.

Varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa Puuttumisen portaat -malli on henkilöstön tukena siinä, että mahdollisiin poissaoloihin puututaan systemaattisesti ja yhteisesti sovituin toimintatavoin. Varhaiskasvatuksen aluepäälliköt käyvät päiväkodinjohtajien kanssa toimintamallin läpi ja seuraavat sen käytön toteutumista omalla alueellaan.

Tavoitteellinen kielen oppiminen varhaiskasvatuksessa

Sekä kansallisen että Helsingin varhaiskasvatussuunnitelman ja esiopetussuunnitelman ydin on tavoitteellisessa kielen oppimisessa. Varhaiskasvatuksen opettaja vastaa ryhmän pedagogiikan systemaattisesta suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Suunnittelun ja arvio-

innin tukena on ryhmän pedagoginen suunnitelma, portfolio ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelma. Jokaisen lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan kieleen ja kulttuuriin liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet, joiden toteutumisesta arvioidaan moniammatillisesti ja yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen alueelliset S2/R2-opettajat toimivat tavoitteellisen kielen oppimisen tukena.

Helsingissä on käytössä ja olemme olleet mukana kehittämässä kansallista KieliPeda-välinettä, jonka avulla monikielisen lapsen suomen kielen taidon kehittymistä arvioidaan säännöllisesti kaikissa yksiköissä. Työvälinettä hyödynnetään tavoitteellisen toiminnan suunnittelussa.

Helsingissä yhteinen varhaiskasvatuksen tavoite vuodelle 2024 on, että jokaisessa päiväkodissa otetaan käyttöön jokin kielen oppimista ja lukutaidon valmiuksia vahvistava tukimateriaali tai malli, joka ei ole vielä ollut käytössä. Tavoitteen toteutumista arvioidaan yksiköiden toimintasuunnitelmien sekä auditointien pohjalta.

Varhaiskasvatuksen vieraskielisen henkilöstön ammattikielen koulutusta järjestetään syksyllä 2023 neljällä varhaiskasvatusalueella, ja sitä on tarkoitus laajentaa kevään 2024 aikana uusille alueille ja laajemmalle kohderyhmälle. Esiopetuksen lapsilla ja heitä opettavilla opettajilla on käytössään monikielinen e- ja äänikirjapalvelu Lukulumo, joka tukee kaikissa yksiköissä ja kotona kielen oppimista. Lukulumo-palvelun käyttöä laajennetaan vuonna 2024 myös 4- ja 5-vuotiaille lapsille perheineen.

Tavoitteellisen kielen opettamisen haaste voi olla epäpätevän henkilöstön runsaus, vaihtuvuus sekä henkilöstön heikko saatavuus. Pitkäjänteinen rekrytointihaasteen hoitaminen tuo parannusta myös tavoitteelliseen oppimiseen, joka ei hankalan henkilöstötilanteen takia välttämättä toteudu tasavertaisesti kaikissa yksiköissä.

Kehittäminen ja yhteistyö

Helsingissä tarve suomi/ruotsi toisena kielenä -oppimäärän ja valmistavan opetuksen kehittämiseksi on erilainen kuin monella muulla kunnalla. Tunnistamme oman aktiivisen roolimme kansallisen kehityksen kärkenä. Kehitämme ja uudistamme toimintaa omista tarpeistamme ja lähtökohdistamme. Samalla toimimme aktiivisesti valtakunnallisissa verkostoissa ja teemme yhteistyötä tutkimuksen kanssa.

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on ottanut entistä aloitteellisempaa ja aktiivisempaa roolia yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Elokuun 2023 lopussa OPH:n edustajia on tavattu aiheesta, ja yhteisiä tapaamisia on sovittu syksyille 2023 sekä 2024. Syksyllä 2023 kasvatuksen ja koulutuksen toimialan asiantuntijat pääsevät osallistumaan

15.11.2023

kansallisen KIEPPI-hankkeen (Maahanmuuttotaustaisia oppilaita tukeva kansallinen toimenpideohjelma) ohjausryhmän tapaamisiin ja siten tuomaan Helsingin S2-opetuksen kehittämistä ja kansallisia tarpeita tarkemmin ilmi Opetushallitukselle sekä opetus- ja kulttuuriministeriölle. Toimialan johdosta on vakituinen edustus hankkeen ohjausryhmässä.

Vaikutamme syksystä 2023 alkaen entistä aktiivisemmin myös Karvin asiantuntijaryhmissä ja muissa alan verkostoissa. Teemme pohjoismaista yhteistyötä FLIN- (Flerspråkighet i Norden) -verkostossa. Kasvatuksen ja koulutuksen johtavat viranhaltijat tapaavat säännöllisesti muita koulutuksenjärjestäjiä, erityisesti kuusikkokuntien edustajia ja käsittelevät teemoja yhteisesti.

Teemme kielen oppimisen teemoissa aktiivista yhteistyötä tiedeyhteisöjen kanssa. Olemme aloittaneet Turun yliopiston johtaman FUNA-konsortion kanssa yhteistyön lukutaitojen (sekä suomen kieli että ruotsin kieli) arviointiin liittyen (2023–2028). FUNA-välineeseen on tavoitteena kehittää osana tutkimus- ja kehittämissyhteistyötä erityisesti monikielisten oppilaiden lukutaidon tuen tarpeiden arviointiin ja kielitaidon arviointiin tarkoitettu osio. Osana yhteistyötä saamme käyttöömmme myös kaikille opettajille tueksi valmiita tehtäväkokonaisuuksia äidinkielen perustaitojen vahvistamiseksi. Lukutaitojen arviointia FUNA-välineellä toteutetaan kaikille perusopetuksen oppilaille, ei vain suomea/ruotsia toisena kielenä opiskeleville.

Helsingin yliopiston kanssa on meneillään VALU-projekti, joka tähtää eri oppiaineiden tiedonalan kielen osaamisen arviointimateriaalin tuottamiseen. Tätä testataan helsinkiläisissä kouluissa ja tutkimusyhteistyö aloitetaan syksyllä 2023. Projektin ohjausryhmässä on myös OPH:n edustaja.

Kaikkien oppiaineiden tunneilla halutaan kiinnitettävän enemmän huomiota kyseisen tiedonalan kielen opetukseen ja oppimiseen. Tähän tarvitaan tietoa kielitaidosta syvemmin, mihin tutkimusyhteistyöllä ja sen tulosten levittämisellä osaltaan pyritään vastaamaan. Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala myöntää vuosittain runsaasti tutkimuslupia teeman tutkimiseen ja hyödyntää valmistuneita tutkimuksia, selvityksiä ja raportteja tietojohtamisessa ja kehittämisessä.

Käsittely

03.10.2023 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Vastaehdotus:

Ozan Yanar: Ehdottaisin seuraavan lauseen lisättäväksi kappaleen 10 loppuun:

15.11.2023

Ärende/10

"Samaan aikaan on varmistettava, että keltään, joka tarvitsee apua kielten oppimisen kanssa, ei viedä oikeutta saada S2-opetusta."

Kannattaja: Petra Malin

Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi Ozan Yanarin vastaehdotuksen yksimielisesti.

13.06.2023 Ehdotuksen mukaan

23.05.2023 Pöydälle

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Antti Aaltonen, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 27090
antti.aaltonen(a)hel.fi

Leeni Siikaniemi, pedagoginen asiantuntija, puhelin: 310 86212
leeni.siikaniemi(a)hel.fi

Marjo Kyllönen, kehittämispalvelujohtaja, puhelin: 310 86208
marjo.kyllonen(a)hel.fi